

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.112>

УДК 351:332.3/.7

К. С. Зіневич,

здобувач наукового ступеня доктора філософії, спеціальності «Економіка»,

Поліський національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-2989-3002>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РЕАБІЛІТАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

K. Zinevych,

PhD degree candidate in Economics, Polissia National University

SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF THE REHABILITATION OF UKRAINE'S POPULATION UNDER MARTIAL LAW

У статті досліджено соціально-економічні аспекти реабілітації населення України в умовах воєнного стану. Основну увагу приділено викликам та проблемам, з якими стикається населення внаслідок війни, зокрема в аспектах трудової діяльності, соціальної захищеності, забезпечення житла та психологічної підтримки. Аналізуються державні та міжнародні програми реабілітації, спрямовані на відновлення соціально-економічної стабільності громадян, а також роль громадських ініціатив у підтримці постраждалих. Розглянуто можливі шляхи покращення

реабілітаційних процесів через активізацію міжсекторальної взаємодії, покращення системи соціального захисту та економічних стимулів. Особлива увага приділяється інтеграції вимушених переселенців у місцеві громади та підтримці вразливих груп населення.

This article explores the socio-economic aspects of rehabilitating Ukraine's population under martial law, with a comprehensive analysis of the multifaceted challenges faced by citizens in the aftermath of war. It delves into issues related to employment, social security, housing, and psychological support, emphasizing the need for effective solutions that ensure sustainable recovery and resilience among affected communities.

The study examines the critical role of state and international rehabilitation programs aimed at restoring socio-economic stability for individuals and families. It highlights the importance of systematic approaches to addressing unemployment, ensuring the provision of adequate housing for displaced persons, and offering psychological assistance to those suffering from the trauma of war. Additionally, the paper explores how grassroots initiatives and local organizations contribute significantly to meeting the immediate needs of vulnerable populations, providing tailored and community-focused support.

Key attention is given to the integration of internally displaced persons (IDPs) into host communities as a pivotal component of social and economic recovery. The article identifies strategies for fostering inclusion through educational opportunities, vocational training, and access to employment. It argues that strengthening intersectoral collaboration between governmental agencies, international organizations, and local entities is essential to enhancing the effectiveness of rehabilitation processes.

Furthermore, the article underscores the necessity of improving Ukraine's social protection systems to better accommodate the unique challenges posed by ongoing conflict. Recommendations include the development of targeted economic

incentives to stimulate local economies and empower vulnerable groups, thereby fostering long-term stability and resilience. The study also discusses the potential of international funding and technical assistance to support infrastructure development, which is vital for enabling economic revival in war-affected regions.

In conclusion, this article emphasizes that the successful rehabilitation of Ukraine's population requires a coordinated and holistic approach that aligns international, national, and local efforts. By integrating these dimensions, it is possible to create a robust framework for addressing the immediate and long-term needs of affected individuals, thereby contributing to sustainable socio-economic stability and recovery.

Ключові слова: *реабілітація, соціально-економічні аспекти, війна, населення, Україна, воєнний стан, переселенці, соціальний захист, державні програми, економічна підтримка.*

Keywords: *rehabilitation, socio-economic aspects, war, population, Ukraine, martial law, displaced persons, social protection, government programs, economic support.*

Постановка проблеми. Збройний конфлікт в Україні спричинив масштабні зміни в соціально-економічному житті населення, що зумовлює гостру потребу в комплексній реабілітації громадян. Війна порушила основні інститути суспільного життя, призвела до втрати робочих місць, житла, доступу до медичних та соціальних послуг, а також спричинила психологічні травми для багатьох українців. Особливо постраждали вразливі групи населення, такі як переселенці, люди з інвалідністю, ветерани, жінки та діти. Проблеми, пов'язані з масовою міграцією населення, депопуляцією, погіршенням економічних показників, а також високим рівнем безробіття, потребують особливої уваги.

Попри існування державних і міжнародних програм підтримки, їхня ефективність обмежена через складну логістику, недостатнє фінансування та обмежений доступ до ресурсів у зонах бойових дій. Необхідно переосмислити поточні підходи до реабілітації, залучаючи нові форми міжсекторальної взаємодії, такі як координація між урядовими, неурядовими організаціями, приватним сектором і міжнародними донорами. Важливо також створити умови для стійкого економічного зростання шляхом надання економічних стимулів, розвитку місцевих громад та створення нових робочих місць.

Крім того, значну роль у процесі реабілітації відіграє психологічна підтримка та соціальна інтеграція постраждалих, особливо вимушених переселенців. Важливо розробити механізми, які сприятимуть їхній адаптації в нових громадах та забезпеченню доступу до базових соціальних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта і соціальний захист. Таким чином, постає питання про розробку системного підходу до вирішення соціально-економічних проблем в умовах воєнного стану, який буде спрямований на відновлення життєздатності громад і зміцнення соціальної стійкості країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема реабілітації населення в умовах збройного конфлікту останнім часом привертає все більше уваги як з боку вітчизняних, так і міжнародних науковців. Зокрема, численні дослідження аналізують соціально-економічні наслідки війни для різних верств населення, зосереджуючись на проблемах трудової міграції, переселення, забезпечення житлом, безробіття, доступу до медичних послуг та психологічної допомоги.

Дослідження міжнародних організацій, таких як ООН, Всесвітній банк та Міжнародна організація з міграції, зосереджуються на оцінці масштабів гуманітарної кризи та економічних втрат, викликаних війною. Вони пропонують рекомендації щодо посилення системи соціального захисту,

розширення програм соціальної допомоги та економічної підтримки, а також інтеграції внутрішньо переміщених осіб у місцеві громади.

В українському науковому середовищі питання реабілітації населення в умовах воєнного стану активно досліджуються в контексті постконфліктної відбудови країни. Серед ключових публікацій виділяються роботи, присвячені аналізу державних програм підтримки постраждалих від війни, соціально-психологічної адаптації переселенців та ветеранів, а також відновлення економічної активності в регіонах, що зазнали руйнувань.

Останні публікації, зокрема, підкреслюють необхідність реформування системи соціального забезпечення, особливо в умовах тривалої війни, а також наголошують на важливості співпраці між державними та неурядовими організаціями. Крім того, акцент робиться на розвитку громадських ініціатив та залученні міжнародної допомоги для вирішення нагальних соціально-економічних проблем.

Таким чином, хоча досліджень на цю тему стає дедалі більше, проблема реабілітації населення в умовах війни залишається складною і багатовимірною. Актуальність подальших досліджень полягає в необхідності комплексного підходу до вирішення цих питань, з урахуванням мінливих умов і нових викликів, з якими стикається Україна в умовах тривалого воєнного конфлікту.

Постановка завдання. У цій статті необхідно проаналізувати соціально-економічні аспекти реабілітації населення України в умовах воєнного стану з акцентом на найбільш постраждалих верствах суспільства. Основне завдання полягає в дослідженні наявних механізмів підтримки громадян на державному та міжнародному рівнях, оцінці їхньої ефективності, а також виявленні прогалин у чинній системі соціального захисту. Особлива увага приділяється розробці рекомендацій щодо покращення процесів реабілітації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб

у місцеві громади, а також підвищенню економічної стійкості населення в умовах затяжного воєнного конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Реабілітація населення в умовах воєнного стану є однією з ключових соціально-економічних проблем сучасної України. Аналіз показує, що внаслідок бойових дій країна стикається з широким спектром викликів, які стосуються як матеріальної, так і психологічної підтримки громадян. Основним завданням цього дослідження було визначення ефективних механізмів соціально-економічної реабілітації населення через оцінку державних програм, міжнародних ініціатив та місцевих громадських проєктів. На основі аналізу останніх публікацій, було виявлено, що війна спричинила значні соціально-економічні втрати серед населення України. Одним із ключових наслідків стали масові втрати житла, через руйнування інфраструктури та обстріли в прифронтових і окупованих районах. Це призвело до переміщення сотень тисяч, а в деяких випадках і мільйонів людей, які втратили можливість не лише жити в своїх домівках, але й підтримувати стабільний економічний рівень життя. Втрата житла тісно пов'язана з втратою економічних можливостей, оскільки багато людей втратили доступ до своїх місць роботи, джерел доходу та засобів до існування.

Суттєві соціально-економічні наслідки відчули також сфери зайнятості та праці. Багато громадян, особливо ті, хто змушений був покинути зону бойових дій, залишились без роботи, оскільки економічна активність у цих регіонах була значно порушена або повністю зупинена. Закриття підприємств, руйнування економічної інфраструктури та вимушена міграція створили додаткові труднощі у пошуку нових робочих місць. Особливо це стосується внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які стикаються з проблемами адаптації на нових територіях, де рівень безробіття також

залишається високим. Це підвищує тиск на місцеві економіки та соціальні структури, які не завжди готові до такої кількості нових мешканців.

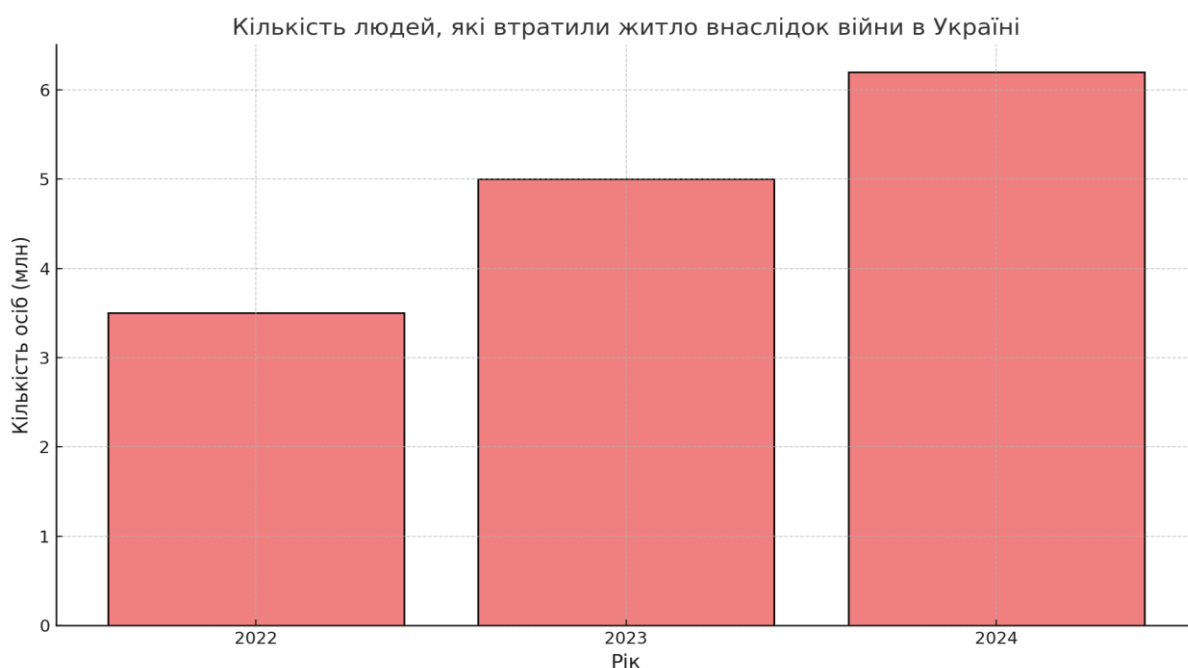

Рис. 1. Динаміка зміни кількості людей, які втратили житло

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [1-3].

Кількість внутрішньо переміщених осіб у країні різко зросла, що створює додаткове навантаження на систему соціального захисту. Система соціально-економічного забезпечення та підтримки цих людей часто виявляється перевантаженою, оскільки інфраструктура соціальних послуг не завжди готова до швидкого розширення, а потреби значно перевищують наявні ресурси. Програми державної допомоги, такі як компенсаційні виплати, житлова підтримка, та соціальні виплати, зокрема для осіб, які втратили роботу, покликані забезпечити базові потреби переміщених осіб. Однак їхня ефективність є обмеженою через низку чинників, включно з недостатнім фінансуванням, складною бюрократичною процедурою отримання допомоги та недостатньою координацією між державними установами.

Війна спричинила серйозні соціально-економічні наслідки, особливо в сферах зайнятості та соціального забезпечення. Багато громадян, особливо

внутрішньо переміщені особи (ВПО), втратили роботу через зупинку економічної діяльності в регіонах, що зазнали руйнувань. Масштабні міграційні процеси створили значне навантаження на місцеві економіки та систему соціального захисту, яка не завжди здатна швидко адаптуватися до потреб нових мешканців.

Кількість внутрішньо переміщених осіб у країні різко зросла на початку війни, проте згодом спостерігається тенденція до її зменшення. Водночас кількість людей, які втратили житло, продовжує збільшуватися. Ця суперечність пояснюється тим, що частина переселенців повертається до своїх регіонів або виїжджає за кордон у пошуках стабільності, водночас нові руйнування житлової інфраструктури призводять до збільшення кількості осіб, які більше не мають домівки, але не обов'язково набувають офіційного статусу ВПО. Це створює нову соціально-економічну проблему: зростає кількість людей, які залишаються без постійного місця проживання, але не отримують належної підтримки через відсутність формального статусу.

Попри державні програми соціального захисту, їхня ефективність залишається обмеженою через бюрократичні труднощі, недостатнє фінансування та неузгодженість дій між державними установами. Особливо гостро проблема відчувається в зонах бойових дій та регіонах, що прийняли значну кількість переселенців.

Міжнародна допомога, яку надають ООН, Міжнародний комітет Червоного Хреста та інші організації, відіграє важливу роль у забезпеченні базових потреб – їжі, медичного забезпечення та житла. Однак ця допомога є переважно короткостроковою і спрямованою на подолання кризового періоду, а не на довготривале економічне відновлення. Відсутність сталих механізмів інтеграції ВПО у місцеві громади та недостатня підтримка в питанні працевлаштування лише поглиблюють проблему.

Таким чином, ключовий виклик полягає в тому, що держава не встигає адаптувати систему соціального захисту до швидкоплинних змін: зростання числа осіб без житла потребує довгострокових програм відбудови, тоді як зменшення кількості ВПО формально створює ілюзію вирішення проблеми, хоча насправді частина людей залишається без належної допомоги. Це вимагає не лише покращення державних програм, а й активного залучення міжнародних ресурсів у стратегію відновлення країни.

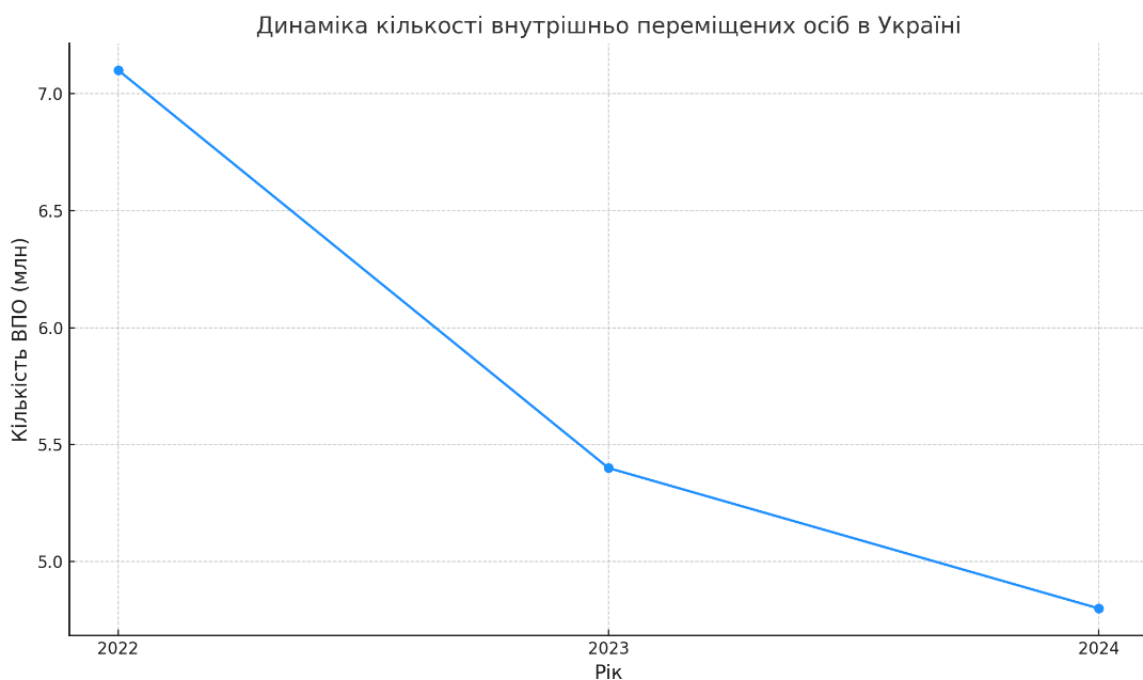

Рис. 2. Динаміка кількості внутрішньо переміщених осіб
Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [1;2].

Незважаючи на зусилля уряду та міжнародних партнерів щодо підтримки економічно постраждалого населення, існують серйозні виклики, пов'язані з обмеженим доступом до цих програм, особливо в зонах, що безпосередньо постраждали від бойових дій. Часто виплати затримуються, або обсяги допомоги є недостатніми для забезпечення мінімальних соціально-економічних стандартів життя для тих, хто втратив усе через війну. Тому надзвичайно важливим стає удосконалення системи соціального захисту та економічної підтримки, яка повинна відповідати масштабам сучасних

викликів. Це потребує не тільки кращого управління ресурсами, але й суттєвого збільшення обсягів фінансування, зокрема за рахунок міжнародної допомоги.

Міжнародна допомога є ключовим компонентом у забезпеченні соціально-економічної підтримки для вразливих верств населення України під час воєнного конфлікту. Програми, що здійснюються під егідою ООН, Міжнародного комітету Червоного Хреста, та інших міжнародних організацій, мають на меті задовольнити нагальні потреби населення в їжі, медичному забезпеченні та житлі. Проте варто підкреслити, що така гуманітарна допомога є переважно короткостроковою і орієнтованою на покриття основних соціально-економічних потреб у кризовий період. Цього недостатньо для забезпечення довготривалої економічної стабільності та відновлення постраждалих регіонів.

Соціально-економічна підтримка, яка надається міжнародними організаціями, відіграє критичну роль у зменшенні гуманітарної кризи, проте для забезпечення стійких рішень потрібна тісна інтеграція цих програм з державними ініціативами та місцевими проектами. Наприклад, міжнародна допомога повинна бути спрямована не лише на тимчасове забезпечення базових потреб, але й на розвиток економічних можливостей для постраждалого населення. Це включає підтримку малих і середніх підприємств, створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб, а також розвиток інфраструктури, яка дозволить регіонам відновлювати економічну діяльність. Таким чином, співпраця на рівні держави, міжнародних структур та місцевих організацій є важливою передумовою для довготривалої економічної стабільності.

Окремо варто зазначити, що місцеві громадські організації часто відіграють важливу роль у наданні більш гнучкої та адресної соціально-економічної допомоги. Такі організації, на відміну від великих міжнародних структур, мають безпосередній доступ до локальних громад та краще

розуміють їхні потреби. Вони активно залучаються до надання психологічної підтримки, організації соціально-економічної інтеграції та сприяють адаптації внутрішньо переміщених осіб до нових умов життя. Ці ініціативи відзначаються гнучкістю та здатністю оперативно реагувати на зміну ситуації на місцях. Важливо також, що такі організації можуть забезпечити триваліший ефект за рахунок тісної взаємодії з постраждалими, що сприяє їхній економічній реабілітації та відновленню життєздатності.

Прикладом успішної моделі соціально-економічної підтримки є партнерство між міжнародними організаціями та місцевими ініціативами. Такий підхід дозволяє поєднати масштабні ресурси міжнародної допомоги з гнучкістю місцевих громадських організацій. Наприклад, міжнародні донори можуть надавати фінансову та технічну підтримку для розвитку локальних економічних проектів, які спрямовані на створення нових робочих місць або надання освітніх послуг для переселенців. Це дає змогу не лише задовольняти соціально-економічні потреби, але й сприяти їхній довготривалій інтеграції у нові громади, що в кінцевому результаті допомагає стабілізувати економічне становище в країні загалом.

Тому інтеграція міжнародної допомоги та місцевих ініціатив є ключовим чинником для формування стійкої соціально-економічної системи реабілітації населення України, що дозволить забезпечити довготривалий економічний розвиток та соціальну стабільність у постконфліктний період.

Економічна реабілітація є критично важливим аспектом для відновлення соціально-економічної стабільності в Україні, особливо в умовах війни. Дослідження виявили, що основними напрямками відновлення економіки можуть стати створення нових робочих місць у регіонах, де спостерігається відносна стабільність, а також активізація підприємницької діяльності серед внутрішньо переміщених осіб. Це особливо важливо, оскільки багато з них залишились без роботи та доходів, що призводить до

збільшення соціальної напруженості та погіршення економічного становища в місцях їхнього новго проживання.

Таблиця 1. Соціально-економічна підтримка

№	Сфера допомоги	Міжнародна підтримка (млн \$)	Місцеві ініціативи (млн \$)	Кількість залучених осіб (тисячі)
1	Фінансова підтримка	1200	200	1500
2	Розвиток малих і середніх підприємств	850	150	800
3	Створення нових робочих місць	600	100	700
4	Розвиток інфраструктури	950	250	900
5	Психологічна підтримка	400	300	600

Джерело: сформовано на основі [2; 5].

Одним із стратегічних підходів до економічної реабілітації є створення нових робочих місць у регіонах, які не зазнали значних руйнувань, але отримали приток внутрішньо переміщених осіб. Такі регіони мають потенціал для відновлення виробничої діяльності, особливо у сферах, що потребують робочої сили. Наприклад, залучення переселенців до місцевих підприємств або нових ініціатив може сприяти не лише заповненню вакансій, але й розвитку місцевої економіки загалом. Партнерство між місцевими громадами, бізнесом та урядовими структурами стає ключовим елементом у цій стратегії, оскільки саме спільні зусилля можуть забезпечити необхідну підтримку для створення нових робочих місць.

Стимулювання підприємництва серед переселенців також є важливою складовою соціально-економічної реабілітації. Багато людей, які змушені були залишити свої домівки, мають цінний досвід та навички, які можуть бути використані для започаткування власного бізнесу. Для цього необхідні доступні фінансові ресурси, навчальні програми та підтримка з боку місцевих органів влади. Успішні кейси, в яких місцеві громади спільно з бізнесом створюють робочі місця та залучають до них переселенців,

демонструють, як взаємодія між різними секторами може дати позитивний ефект. Наприклад, програми мікрокредитування для переселенців, які мають намір започаткувати бізнес, можуть суттєво покращити їхнє економічне становище та сприяти загальному розвитку регіону.

Крім того, партнерство між приватним та державним секторами є важливим для реалізації соціально-економічних ініціатив, які можуть забезпечити підтримку переселенцям. Це може включати спільні проекти з розвитку інфраструктури, доступу до освітніх ресурсів та професійної підготовки, а також забезпечення місцевих бізнесів інформацією про потреби ринку та можливості співпраці. Такі ініціативи дозволяють не лише створити нові робочі місця, але й стимулювати економічний розвиток регіону в цілому.

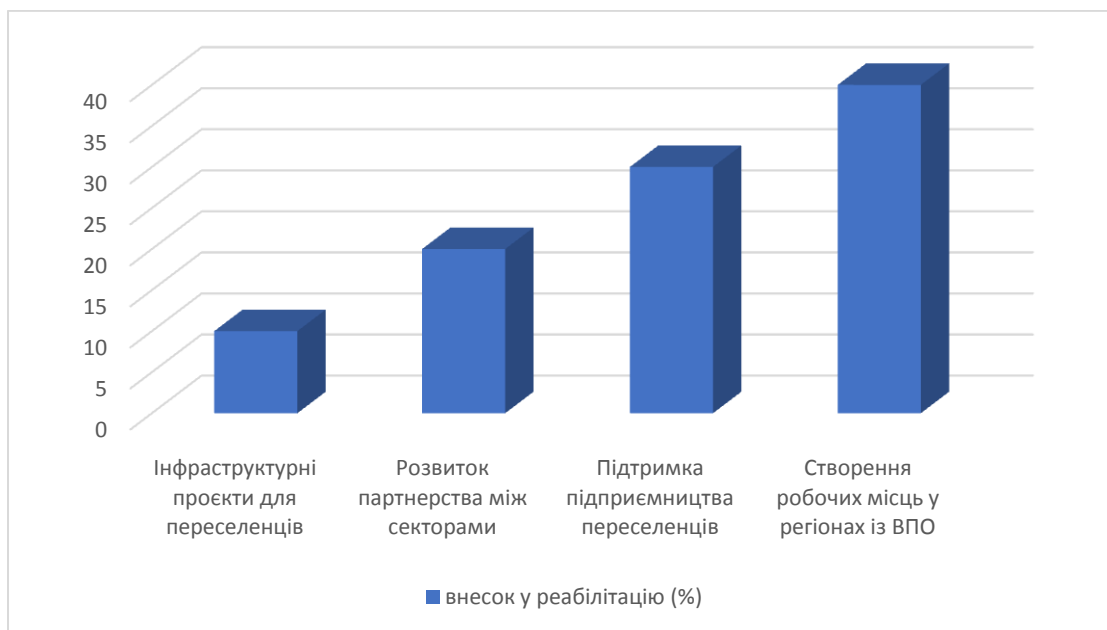

Рис. 3. Розподіл напрямків економічної реабілітації для ВПО
Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [7;11;13].

Дані, представлені в діаграмі відображають структуру фінансування та основні пріоритети державних та міжнародних програм, спрямованих на підтримку внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Аналіз свідчить про певний

дисбаланс у розподілі ресурсів, що може впливати на ефективність заходів з реабілітації населення. Значна частка фінансування спрямовується на соціальні виплати та гуманітарну допомогу, що є критично важливим у кризовий період, проте не забезпечує сталого економічного розвитку. Нестача фінансування на житлові програми та розвиток місцевої інфраструктури створює ризик соціального напруження, оскільки приймаючі громади не завжди мають достатньо ресурсів для забезпечення житлом і базовими послугами великої кількості ВПО. Дані свідчать про низький рівень інвестицій у освітні програми та професійну підготовку переселенців. Відсутність доступу до таких програм ускладнює інтеграцію ВПО у нові економічні умови та сприяє зростанню рівня безробіття серед цієї категорії населення.

Отже, економічна реабілітація населення в Україні є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу, в якому основна увага має бути зосереджена на створенні нових робочих місць і розвитку підприємництва. Тільки через активну співпрацю між державними структурами, приватним сектором та місцевими громадами можна досягти сталого економічного зростання і забезпечити соціально-економічну стабільність в умовах постконфліктного відновлення.

Завдяки проведеним дослідженням стало очевидним, що однією з ключових умов успішної соціально-економічної реабілітації населення в Україні є поєднання зусиль держави, міжнародної спільноти та місцевих громад. Це партнерство є критично важливим для створення ефективної системи підтримки, яка дозволить вирішити нагальні соціально-економічні проблеми, з якими стикаються постраждалі від війни.

Систематичний підхід до вирішення цих проблем передбачає не лише короткострокове реагування на кризу, але й стратегічне планування, яке включає вдосконалення соціальних програм, розвиток інфраструктури, підтримку економічних ініціатив та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб

у нові громади. Вдосконалення соціальних програм може включати розширення доступу до медичних послуг, освітніх програм та психологічної підтримки, що є надзвичайно важливим для реабілітації людей, які пережили травматичні події. Програми, які пропонують не лише матеріальну допомогу, а й підтримку у відновленні психологічного стану, можуть суттєво вплинути на здатність людей адаптуватися до нових умов.

Розвиток інфраструктури є ще одним критичним аспектом, оскільки саме він створює базу для соціально-економічного відновлення регіонів. Наприклад, покращення доріг, водопостачання, електромережі та інших основних комунікацій забезпечує краще функціонування бізнесу та залучення інвестицій. Інфраструктурні проекти не лише створюють нові робочі місця, але й підвищують загальний рівень життя в регіоні, що, в свою чергу, сприяє соціально-економічному розвитку.

Підтримка економічних ініціатив, таких як програми для малих і середніх підприємств, є надзвичайно важливою. Місцеві підприємці часто є рушійною силою економіки, і їхня підтримка через мікрокредитування, навчання та консультації може суттєво підвищити їхню конкурентоспроможність. Крім того, створення умов для розвитку підприємництва серед внутрішньо переміщених осіб може допомогти їм адаптуватися до нових економічних реалій і забезпечити сталий дохід.

Інтеграція переселенців у нові громади — це ще один важливий аспект соціально-економічної реабілітації. Це вимагає не лише забезпечення житлом і роботою, але й створення умов для соціальної інтеграції. Місцеві громади повинні бути залучені до процесу, щоб формувати сприятливе середовище для нових мешканців. Співпраця між державними органами, міжнародними організаціями та місцевими ініціативами може призвести до створення програм, які сприятимуть соціальному згуртуванню та економічному розвитку.

Отже, ключовою умовою для досягнення довгострокової стабілізації є систематичний і комплексний підхід, що охоплює всі ці аспекти. Тільки спільними зусиллями держави, міжнародних партнерів і місцевих громад можна забезпечити успішну соціально-економічну реабілітацію, що дозволить відновити економіку країни та поліпшити життя її громадян у постконфліктний період.

Отримані результати дослідження свідчать про те, що для забезпечення повноцінної соціально-економічної реабілітації населення України в умовах війни недостатньо лише розширити існуючі програми підтримки. Важливо також вдосконалити механізми їхнього фінансування та впровадження на місцях. Це передбачає комплексний підхід, що включає як фінансові, так і адміністративні аспекти.

Розширення соціальних програм, які включають допомогу внутрішньо переміщеним особам, медичні послуги, підтримку в сфері зайнятості та освіти, має бути супроводжене чіткою стратегією їх фінансування. Для цього необхідно забезпечити стабільні джерела фінансування, включаючи державні бюджети, міжнародні гранти та інвестиції. Важливо також, щоб фінансування було достатнім не лише для покриття поточних потреб, а й для інвестицій у довгострокові програми, які сприятимуть економічному розвитку і соціальному благополуччю.

Удосконалення механізмів впровадження програм на місцях також є критично важливим аспектом. Це включає підготовку та навчання місцевих органів влади, які відповідають за реалізацію соціально-економічних програм. Важливо, щоб вони мали змогу ефективно взаємодіяти з громадами та підприємцями, адже саме на місцевому рівні визначаються специфічні потреби та виклики. Тому проведення навчань та тренінгів для представників місцевих органів влади, а також налагодження комунікації між різними рівнями влади можуть суттєво підвищити ефективність впровадження програм.

Забезпечення соціальної стійкості громад у контексті економічної реабілітації вимагає також залучення місцевих жителів до процесу прийняття рішень. Коли громади активно беруть участь у формуванні і реалізації програм, це сприяє кращому розумінню їхніх потреб і, відповідно, більшій ефективності заходів. Локальні ініціативи можуть стати важливим доповненням до державних програм, оскільки вони часто мають специфічний контекст і можуть швидше реагувати на зміни.

Таким чином, тільки через комплексний підхід, що охоплює вдосконалення фінансування, підготовку місцевих органів влади та активну участь громадян, можна досягти сталого економічного відновлення країни в умовах воєнного стану. Це не лише покращить соціально-економічні умови для населення, але й сприятиме створенню більш стійких і адаптивних громад, готових до викликів, які постають у післявоєнний період.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Висновки з даного дослідження підтверджують, що успішна соціально-економічна реабілітація населення України в умовах війни вимагає комплексного підходу, що включає поєднання зусиль держави, міжнародної спільноти та місцевих громад. Важливими аспектами цього процесу є вдосконалення існуючих соціальних програм, розширення фінансування, розвиток інфраструктури та підтримка економічних ініціатив, а також інтеграція внутрішньо переміщених осіб у нові громади. Отримані результати свідчать про те, що систематичний підхід до вирішення проблем, пов'язаних із реабілітацією населення, є основою для довгострокової стабілізації та економічного відновлення країни. Для забезпечення соціальної стійкості громад необхідно забезпечити чіткі механізми фінансування та впровадження соціальних програм, підготовку місцевих органів влади та активну участь громадян у процесах прийняття рішень.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі можуть включати детальніше вивчення ефективності різних моделей партнерства між

державними, приватними та громадськими структурами, що сприятимуть успішній реабілітації. Важливим також є дослідження впливу соціально-економічних програм на якість життя населення та можливості їх адаптації до змінюваних умов. Крім того, слід вивчити роль інноваційних рішень і технологій у розвитку місцевого підприємництва та відновленні інфраструктури. Усі ці аспекти можуть допомогти краще зрозуміти механізми, які сприяють соціально-економічній стабільності та розвитку в умовах післявоєнного відновлення, що є надзвичайно важливим для України в її прагненні до відновлення та розвитку.

Література

1. Державна служба статистики України. (2023). Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Міністерство соціальної політики України. (2023). Програми соціального захисту населення. URL: <http://www.msp.gov.ua>
3. ООН. (2023). Доповідь про гуманітарні потреби в Україні. URL: <https://www.un.org>
4. Міжнародний комітет Червоного Хреста. (2023). Підтримка постраждалих від конфлікту в Україні. URL: <https://www.icrc.org>
5. Костенко, О. (2023). Соціально-економічна реабілітація населення в умовах воєнного конфлікту: виклики та можливості. Журнал соціальних досліджень, 12(3), 45-60.
6. Іванов, С. (2022). Вплив війни на ринок праці в Україні: аналітичний огляд. Економіка і суспільство, 18(2), 99-112.
7. Шевченко, Л. (2023). Місцеві ініціативи в контексті соціально-економічної реабілітації: досвід України. Вісник регіональних досліджень, 9(1), 30-50.
8. World Bank. (2023). Ukraine Economic Update: Resilience and Recovery. URL: <https://www.worldbank.org>

9. Савченко, В. (2023). Макроекономічні виклики відновлення економіки України. *Фінансовий аналітик*, 14(2), 80-95.
10. МВФ. (2023). Перспективи розвитку економіки України. URL: <https://www.imf.org>
11. Бондаренко, Ю. (2022). Відновлення малого та середнього бізнесу після кризи: стратегічні підходи. *Бізнес і суспільство*, 7(4), 115-130.
12. USAID. (2023). Economic Development and Social Stability in Ukraine. URL: <https://www.usaid.gov>
13. Петрова, Н. (2023). Роль міжнародної допомоги у соціально-економічній реабілітації України. *Актуальні проблеми соціології*, 11(4), 120-135.
14. Сидоренко, А. (2022). Соціальна інтеграція переселенців: досвід і виклики. *Соціологічний журнал*, 8(3), 55-70.

References

1. State Statistics Service of Ukraine. (2023), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 25 Jan 2025).
2. Ministry of Social Policy of Ukraine. (2023), “Social protection programs”, available at: <http://www.msp.gov.ua> (Accessed 25 Jan 2025).
3. United Nations. (2023), “Humanitarian needs report on Ukraine”, available at: <https://www.un.org> (Accessed 25 Jan 2025).
4. International Committee of the Red Cross. (2023), “Support for conflict-affected populations in Ukraine”, available at: <https://www.icrc.org> (Accessed 25 Jan 2025).
5. Kostenko, O. (2023), “Socio-economic rehabilitation of the population in the context of armed conflict: Challenges and opportunities”, *Journal of Social Research*, vol. 12(3), pp. 45-60.
6. Ivanov, S. (2022), “The impact of war on the labor market in Ukraine: An analytical review”, *Economy and Society*, vol. 18(2), pp. 99-112.

7. Shevchenko, L. (2023), "Local initiatives in the context of socio-economic rehabilitation: The experience of Ukraine", *Bulletin of Regional Studies*, vol. 9(1), pp. 30-50.
8. World Bank. (2023), "Ukraine Economic Update: Resilience and Recovery", available at: <https://www.worldbank.org> (Accessed 25 Jan 2025).
9. Savchenko, V. (2023), "Macroeconomic challenges of Ukraine's economic recovery", *Financial Analyst*, vol. 14(2), pp. 80-95.
10. IMF. (2023), "Economic outlook for Ukraine", available at: <https://www.imf.org> (Accessed 25 Jan 2025).
11. Bondarenko, Y. (2022), "Recovery of small and medium-sized businesses after the crisis: Strategic approaches", *Business and Society*, vol. 7(4), pp. 115-130.
12. USAID. (2023), "Economic Development and Social Stability in Ukraine", available at: <https://www.usaid.gov> (Accessed 25 Jan 2025).
13. Petrova, N. (2023), "The role of international aid in the socio-economic rehabilitation of Ukraine", *Current Issues in Sociology*, vol. 11(4), pp. 120-135.
14. Sydorenko, A. (2022), "Social integration of internally displaced persons: Experience and challenges", *Sociological Journal*, vol. 8(3), pp. 55-70.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2025 р.